

19 – 29 årige blinde og svagsynede i Storstrøms Amt.

**Spørgeskemaundersøgelse om
Skole, uddannelse, arbejdsmarkedsforhold og forsørgelse**

**Synscentralen, Storstrøms Amt
2006**

Indledning

Baggrunden for nærværende spørgeskemaundersøgelse er et ønske fra Synscentralens bestyrelse om at se nærmere på forsørgelsesgrundlaget for aldersgruppen. Bestyrelsens ønske udsprang bl.a. af Dansk Blindesamfunds udmelding om, at for mange af deres medlemmer overgik til kontanthjælp som forsørgelsesgrundlag, hvorfor dette emne er i fokus i undersøgelsen.

Desuden skal den ses som delvis opfølgning på Synscentralens tidligere undersøgelser i 1989, 1993 og 1999. Disse kan læses på Synscentralens hjemmeside:

www.synscentralen.dk.

Målgruppe

Der er tale om personer, som har fulgt folkeskolens undervisning i almindeligt skoleforløb. Det betyder at unge, som har fulgt undervisningen i centerklasser/skoler ikke indgår i undersøgelsen. Ifølge Synscentralens oplysninger udgør gruppen af 19-29 årige med nedsat synsfunktion 17 personer på undersøgelsestidspunktet.

Tidligere undersøgelser blandt gruppen af 19-29 årige viser, at gruppen dengang var større: fra 29 – 37 personer. Årsagerne til indskrænkningen i gruppen af unge mellem 19 og 29 år er flere: 4 af de tidligere deltagere, som stadig skulle befinde sig i gruppen, er fraflyttet amtet. En enkelt er udtrådt af gruppen pga. synsforbedring. Generelt er der blevet 23,4% færre personer i aldersgruppen i perioden fra 1995 til 2005¹.

Metode

Der er udsendt spørgeskema til de 17 unge mellem 19 og 29 år, som Synscentralen har kendskab til. I 5 tilfælde er spørgeskemaet erstattet af telefoninterview eller besøg hos den enkelte, idet spørgeskemaet ikke blev returneret.

Af de 17 personer har 16 afgivet svar, mens det ikke har været mulig at få kontakt med den sidste i gruppen.

Synscentralen
Maj 2006

¹ Kilde: Danmarks Statistik 2006

Resultater og analyser

Tabel 1: Forsørgelsesgrundlag

Visus	Arbejde	Pension	SU	Revalidering	Kontant hjælp	Understøttelse	BT #	IY ##
Ingen synssans		1						
< 6/60 / hemi	*1	1		2	1			1
6/60	**1			1		1		1
6/36			1	1				
6/24		1	1					
6/18	1	1	1				1	
<i>I alt</i>	3	4	3	4	1	1	1	2
2006: I alt i %	19%	25%	19%	25%	6%	6%	6%	12%
Sammenligning med tidligere undersøgelser								
1999	***24%	21%	3%	38%	3%	3%		
1989	****24%	39%	11%	-	-	11%		

Bemærkninger:

* flexjob

** elevplads

*** 4 i elevplads og 3 i erhverv,

**** 1 elevplads og 8 i erhverv,

BT = bistandstillæg, ## IY = invaliditetsydelse. En enkelt modtager §84 ydelse.

Kun knapt en femtedel (19%) af gruppen mellem 19 og 29 år har et arbejde som forsørgelsesgrundlag.

En fjerdedel har pension som forsørgelsesgrundlag. Antallet er blevet mindre siden 1989, hvor Synscentralens første undersøgelse blev lavet. Det kan skyldes ændringer i pensionslovgivningen i den mellemliggende periode. Det ses også en fjerdedel af de adspurgte er under revalidering med sigte på arbejde.

Ser man overordnet på forsørgelsesgrundlaget fremgår det, at 81 % ligger i den lave indkomstgruppe.

Antallet af personer på kontanthjælp er i undersøgelsen 1 ud af 16. Denne person modtager desuden §84 ydelse.

Der ses ikke nogen entydig sammenhæng mellem graden af synsnedsettelse og indkomstgrundlaget. Således ses de personer, der har arbejde som forsørgelsesgrundlag, at ligge ganske spredt i synsområdet. Tilsvarende ser det ud for pensionsmodtagerne i gruppen, mens der måske kunne tolkes en tendens i retning af, at revalidering som indkomstgrundlag i højere grad omfatter sværere synsnedsettelser. Men tallene er små og skal derfor tages med stort forbehold for den type tolkninger.

Andre undersøgelser viser, at sammenligner man med befolkningen i almindelighed, så udgør gruppen af 15 – 69 årige med arbejde som forsørgelsesgrundlag 71% (Undervisningsministeriet 2006).

J. Fristrup (2000) undersøgte beskæftigelses- og uddannelsesforholdene for en gruppe 18-39 årige, der alle var medlemmer af Dansk Blindesamfund.² Undersøgelsen viste at 15,8% af den undersøgte gruppe (51 personer) var i arbejde, mens 18,8 % var under uddannelse, 34,4 % fik pension og 28,1 % var på sygedagpenge.

En nyere undersøgelse (Fristrup 2005) viser, at antallet af blinde og stærkt svagsynede i gruppen 18-30 år i Nordjyllands Amt med tilknytning til arbejdsmarkedet er 12,8 %. Heraf har 2,7% pension + job. Af samme undersøgelse fremgår det, at der i de seneste år er sket en reducere af antallet af personer, som får pension. Når det drejer som kontanthjælpsmodtagere er tallet 4,9%. Dette tal er noget lavere end det Dansk Blindesamfunds undersøgelse viser (14,4%). Tallet fra i nærværende undersøgelse fra Storstrøms Amt er 6,3%.

Tabel 2: Forsørgelsesgrundlag pension og arbejde

Forsørgelsesgrundlag	1989	1993	1999	2005
Pension	39%	52%	23%	25%
Arbejde	22%	6%	13%	19%

Faldet i pension som forsørgelsesgrundlag fremgår tydeligt. Svingningerne i tallene, der viser arbejde som forsørgelsesgrundlag kan ikke umiddelbart forklares. Tallene for undersøgelsen her er ganske små, og det betyder at små variationer også giver store udsving i den procentuelle opgørelse. Alligevel er tendensen klar: Kun et mindretal har arbejde som forsørgelsesgrundlag.

Godt og vel halvdelen af de adspurgte er i et forløb, der kunne føre til arbejde, idet de adspurgte, der lever af revalideringsydelse, SU og understøttelse må formodes at søge arbejde efter det aktuelle forløb er ført til ende.

Fristrup (2005) angiver i sin undersøgelse af forsørgelsesgrundlaget for en gruppe medlemmer af Dansk Blindesamfund, at der er sket et fald i antallet af personer, der får tildelt førtidspension. I 2000 var tallet 48% men er i 2005 faldet til 25%

² Medlemskab af Dansk Blindesamfund forudsætter, at synsbrøken er 6/60 eller derunder.

Tabel 3: Uddannelsesbaggrund

Uddannelse	Igangværende	Afsluttet	Afbrudt
9. klasse	0	1*	2**
Produktionsskole	0	4	0
IBOS erhverv / individuel	1	0	1
VUC / FVU	0	0	1
Erhvervsuddannelse / HG	5	0	4
Gymnasium / HF / HH / HHX	1	4	0
Mellemlang videregående uddannelse	1	1	1
Lang videregående uddannelse	0	0	0
I alt	8	10	9

* eneste uddannelse ** ikke fuldført folkeskolens afgangsprøve

3 ud af de 16 adspurgte ikke har gennemført folkeskolens afgangsprøve i fuldt omfang. Det fremgår ikke af spørgeskemaet hvad grundene dertil er. 9 af de 16 adspurgte har forsøgt at gennemføre en eller anden form for uddannelse / skolegang, som de efter kortere eller længere tid har opgivet. Det ses, at afbrudte forløb på erhvervsuddannelserne er større end i det gymnasiale forløb. Det ses også, at ingen har gennemført en lang videregående uddannelse. To af de adspurgte har planer herom og heraf er én person målrettet på vej.

En fjerdedel af de adspurgte har været omkring produktionsskolerne.

Center for Ligebehandling af Handicappede gennemførte i 2005 en undersøgelse af unge synshandicappedes overgang fra folkeskole til ungdomsuddannelserne. Rapporten blev kritiseret af en række fagfolk for ikke at være grundig nok med hensyn til at skelne forudsætningerne for gennemførelse af skoleforløbene. Det gælder især konklusionen om, at 44% af de adspurgte ikke gennemførte folkeskolens afgangsprøve i fuldt omfang. Rapporten angiver at 98% af de adspurgte har gennemført folkeskoleforløbet. Nærværende undersøgelse tyder dog på, at der er et problem på det område, idet 3 ud af de 16 adspurgte (16%) ikke har fuld afgangsprøve fra folkeskolen.

Af Centerets rapport fremgår, at 10% af de adspurgte var i arbejde. Endvidere, at kun 1/3 har gennemført en gymnasial uddannelse, hvor tallet for unge generelt er 58%.

Tabel 4: Ønsker du at forbedre dine skolekundskaber, eksempelvis dine færdigheder i:

Fag	Ja	Nej
Dansk	2	6
Matematik	6	6
Engelsk	8	6
Tysk	2	6
Andet	4*	6

* Svar: Samfundsfag, fransk, salg & service og noget med det skriftlige. Halvdelen af de adspurgte ønsker at forbedre deres engelskkundskaber.

Tabel 5: Tilfredshed med nuværende situation

Svartype:	Meget tilfreds	Tilfreds	Ikke tilfreds	Både – og	Svar mangler
Antal:	3	5	3	3	2

Sammenlagt udtrykker 8 ud af 14 adspurgte tilfredshed med deres nuværende situation. Det må tolkes som deres situation i almindelighed, idet en del flere end de 3, der ikke er tilfredse med deres aktuelle situation, ønsker fortsat uddannelse samt at forbedre deres skolekundskaber.

Tre af de 16 informanter beskriver, at de har haft alvorlige psykiske nedture foranlediget af deres livssituation.

Tabel 6: Ønsker og planer

Svartype:	Fortsat uddannelse	Arbejde	Selvstændig	Mangler svar
Antal:	7	3	1	5

Ønskerne om fortsat uddannelse varierer lige fra forbedring af almen kompetencegivende uddannelse som f.eks., over massøruddannelsen på Institutet for Blinde og Svagsynede og til en universitetsuddannelse. Kun 3 har svaret, at de ønsker arbejde eller at fortsætte med at arbejde, men af svarene fremgår det også, at mange af uddannelsesønskerne peger mod et ønske om derefter at få arbejde. 5 ud af 16 besvarelser har ikke beskrevet nogen planer eller ønsker.

I Fristrups undersøgelse (2000) er en af konklusionerne, at omkring halvdelen af de interviewede ønsker erhverv (s.41).

Tabel 7: Personlige forhold

Personlige forhold	1989	1999	2005
Jeg er gift / bor sammen med min samlever	30%	14%	25%
Antal børn	-	-	-
Jeg bor i eget hus / lejlighed	22%	14%	6%
Jeg bor til leje i:			
Hus	14%	-	
Lejlighed	22%	30%	56%
Værelse	11%	3%	12%
Jeg bor hos mine forældre	24%	21%	12%
Andet:	5%	10%	6%

Andelen af de, der bor i eget hus / lejlighed er faldet siden første undersøgelse i 1989. I modsætning hertil er andelen af de, der bor til leje i lejlighed steget betydeligt. De stigende huspriser og det forhold, at 81% af de adspurgte ligger i den lave indkomstgruppe er

muligvis en forklaring på denne forskydning. Ingen af de adspurgte har børn. Det gælder alle undersøgelserne tilbage fra 1989. Af den samlede gruppe af alle 19-29 årige i Storstrøms Amt, har 4,6 % børn.³

Konklusion

Undersøgelsen blandt 19- 29 årige blinde og svagsynede i Storstrøms Amt viser blandt andet at:

- Kun en femtedel af de adspurgtes forsørgelsesgrundlag stammer fra arbejde.
- En fjerdedel udgøres af pension.
- En anden fjerdedel udgøres af revalidering.
- Mens resten udgøres af SU, understøttelse og kontanthjælp. Det sidste gælder dog kun en enkelt ud af de 16 adspurgte.
- De fleste skole- og uddannelsesmuligheder er inddraget (se bilag).
- Men også at 9 ud af 16 har afbrudte skole- og uddannelsesforløb bag sig.
- Og at 7 ud af 11 ønsker fortsat skole / uddannelse.
- Gruppen af 19-29 årige generelt udtrykker tilfredshed med deres aktuelle situation.
- En stigende andel af gruppen er flyttet fra egen bolig til lejebolig.

Perspektiv

Undersøgelsen kunne tyde på, at der fortsat er behov for en øget indsats for at sikre flere af de unge plads på arbejdsmarkedet. Imidlertid skal det sammenholdes med, at gruppen generelt udtrykker tilfredshed med deres aktuelle situation. Det kunne forstås således, at arbejde for enhver pris ikke er den rigtige løsning for alle.

Der kunne derfor være brug for at undersøge dette forhold nærmere med kvalitative interviews, evt. i fokusgrupper.

Desuden kunne en mere detaljeret undersøgelse af årsagerne til de uafsluttede uddannelse/skoleforløb kaste lys over forholdet. Det kunne ske ved kvalitative interviews for at finde dybereliggende forklaringer på forholdet.

5 af de adspurgte har tilsyneladende ingen planer eller ønsker. Hvad det mere konkret er udtryk for fremgår ikke af svarene, hvorfor der også kunne være grund til at undersøge dette nærmere.

Referencer

Esbensen, A. (2005): *Overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelser. Unge 18-25 årige med synshandicap*. Center for Ligebehandling af Handicap. København.

Frstrup, J. (2000): *Kastebold? En undersøgelse blandt 51 nye 18-36 årige medlemmer af Dansk Blindesamfund med særlig henblik på beskæftigelse og uddannelse*. Dansk Blindesamfund. København

Frstrup, J. (2005): *Parkeringsproblemer*. Dansk Blindesamfund. København.

Lebech, P. (1999): *Interviewundersøgelse med 19-29 årige blinde og svagsynede i Storstrøms Amt. Skole, uddannelse og arbejdsmarkedsforhold m.v. 1989 – 1999*. Vordingborg.

³ Danmarks Statistik.

BILAG: Opgørelser og individuelle svar.

Beskæftigelse efter folkeskolen:

Efterskole
Påbegyndt kokkeuddannelse. (ikke færdiggjort)
Skånejob på Cafe

Efterskole
Husholdningskole
Multicentret
IBOS

Efterskole
Levnedsmiddelskole – bagerlinie
HG 1 årig
HH – 3 årig
HK-elev – kommune
Fastansættelse – HK – assistent kommune 3 mdr.
Arbejdsløs 1½ år

HG – 2 årig
Servicemedarbejder i Super Best
Hjælper i JH-rengøring
Elev i Jyske

Børnehjem/kostskole
Produktionshøjskole
Forefaldent arbejde mange steder
ISS
Arbejdsløs,

CEUS – 1 år
VUC – 1 år
HF – 2 år
Murer - ½ år
Byggekonstruktør – 1 år
Teknisk Designer – 1. år

Motorcykelmekaniker - fyret/opgav efter synet blev for ringe

HHX
Pædagoguddannelse.

Grundforløb – frisør
Produktionshøjskole

Handelsskole (HG)
HF
Arbejdet i hjemmeplejen/plejehjem
Rengøringsjob
Vikar i børnehave
Sygeplejeskolen
Ergoterapeutuddannelsen

IBOS (BVF – 1 år)
IBOS – organistuddannelse – 4 år
Sporadisk beskyttet beskæftigelse

Produktionsskole
Dyrehospitalt (aktivering)
HG – 2 årig

Efterskole
Restaurent – jord til bord
Kro (på prøve)

Gymnasium – sproglig

Refsnæsskolen – 5½ år
Grøn pedelmedhjæper
Rideskole
Social værksted

I lære som skrædder (ikke fuldført)
HG (1 år)
På kontor
Arbejde på fabrik og i butik, grillbar (seneste beskæftigelse maj 04)

Under uddannelse

Ingen
IBOS
I arbejde
Elev i Jyske (Roskilde)
0
Teknisk Designer på CEUS (januar 2006)
Datamat-tekniker ???
0
9. klasse
Ergoterapeut uddannelsen
IBOS – organistuddannelsen
HG2 – detail
Tjener
Sprogligt Gymnasium
0
Ingen

Ønsker og planer, herefter:

0
VUC 9. kl. herefter HG
Fortsat arbejde
0
Ud og rejse – komme væk – uddannelse som massør
Arbejde i en virksomhed med design
At starte mit eget firma
Finde arbejde
HF
0
Oprindeligt rådgivet til at blive klaverstemmer, men ønsker ikke
0
0
Universitet – læse tysk
Flytter til naboby – vil gerne uddannes mere.
HF → Universitet (historie)

Ønsker du at kunne forbedre dine "skolekundskaber", eksempelvis dine færdigheder i (sæt X) :

	JA	NEJ
Dansk	2	6
Regning/matematik	6	6
Engelsk	8	6
Tysk	2	6
Andet:	4*	6

* 1)Samfundsfag –2) Noget med det skriftlige - 3)Salg og service – 4)Fransk

Økonomi:

3 Indtægt ved udearbejde
0 Hjemmegående, indtægtsdeling med ægtefælle
3 Statens uddannelsesstøtte (1x Bor hjemme)
Lån
1 Arbejdsløshedsunderstøttelse
4 Pension - (3 x højeste)
1 Invaliditetsydelse

- 2 Bistandstillæg
- 0 Bistandsydelse
- 1 Andet: _Forrevalidering__- kontanthjælp + § 84
- 3 Andet: Revalidering

Personlige forhold:

- 4 Jeg er gift / bor med min samlever.
- 0 Antal børn.
- 1 Jeg bor i eget hus eller lejlighed.
- 0 Jeg bor til leje i
- 0 Hus
- 9 Lejlighed
- 2 Værelse (kollegium)
- 2 Jeg bor hos mine forældre.
- 1 Andet: Ungdomsbolig

Tilfredshed med den nuværende situation:

0

Ved ikke – du kan ringe

Stor tilfredshed – ønsker alene ændringer såfremt den arbejdsmæssige situation ændres.

Jeg er meget tilfreds med at være i Jyske. De er rigtig hjælpsomme; men det har især været en stor hjælp at jeg har fået den nye kasseskærm.

Vil gerne have papir på sin skole, lige nu uoverskuelig. Ingen kontakt med nogen som helst. Vil gerne have det bedre inden døren åbnes. Har ikke gode erfaringer med SC.

Ja, arbejde i virksomhed – farveblind så ikke noget med farvedesign.

At jeg er svagsynet, synes jeg ikke har givet mig problemer. Jeg har det fint med min nuværende situation.

Jeg har prøvet at finde job siden september 2005, men det er lidt svært, da alle søger pædagoger med mere erfaring.

Jeg er meget tilfreds med min skolemæssige situation nu.

Jeg er tilfreds med min uddannelse, men glæder mig meget til den er afsluttet juni 2006.

Tilfreds med ikke at have arbejde; men vil gerne ud blandt andre. Vil gerne flytte i bofællesskab. Vil gerne flytte til Århus til en kæreste.

Efter HG fik jeg ingen elevplads og blev tilbudt skolepraktik på Næstved Handelsskole. Blev godt nok **MEGET** skuffet, da jeg startede. Man laver ikke andet end at skrive ansøgninger til virksomheder. Jeg troede, det var noget undervisning.

Jeg er godt tilfreds med min arbejdsplads (Hotel)

Tilfreds.

Føler mig udnyttet på beskyttet værksted – vil gerne have mere varieret og udfordrende arbejde. Også af hensyn til at styrke selvtilliden. Vil gerne arbejde med dyr.

Både – og. Det ville være rart at have noget at stå op til.